

Korporativna ureditev kolektivnih delovnih odnosov

»Slovenec« je dne 5. t. m. priobčil pregledno sliko, kako bi v glavnih črtah izgledala korporativna ureditev kolektivnih delovnih odnosov in korporativna organizacija narodne gospodarske proizvodnje. Objavljena slika je vzbudila v zvezi z začetnimi pripombami dr. Cirila Žebota (glej »Slovenec« z dne 3. t. m.) k izjavam o nameravanih socialnih in gospodarskih reformah pri nas veliko pozornost doma kakor tudi v hrvatskem in srbskem tisku.

Ker predstavlja »Slovenčeva« slika lepo zaokroženo celoto o korporativnem redu, bomo našim čitateljem danes predstavili in obrazložili njen prvi del. Druga pa prihodnjič.

Namen korporativne ureditve kolektivnih delovnih odnosov

Kakor imovinska in druga razmerja med poedinimi državljani niso enostavno prepuščeni samovolji vsakega posameznika, ampak so urejena s posebnimi pravili in določili (pravni in sodni red), tako hoče korporativizem, da se pravno uredijo tudi kolektivni delovni odnosi. Zakaj? Zato, da delovnega in gospodarskega življenja ne bodo venomer pretresali socialni nemiri in razredno-bojna obračunavanja.

Prvi namen korporativne ureditve kolektivnih delovnih odnosov je torej ta, da se z obveznimi pravnimi določili zajamči in ustali (napravi za stalnega) socialni mir, ki je neobhodno potreben zdravemu razvoju narodne gospodarske produkcije, je pa v enaki meri potreben predvsem delavstvu, ki mu razredno-bojne motnje v gospodarstvu (štrajki, izprtja, podjetniške šikane itd.) škodujejo na zaposlitvi in na dohodkih, predvsem pa na zaposlitveni sigurnosti.

Drugi namen korporativne ureditve kolektivnih delovnih odnosov je vpostavitve socialne pravičnosti. Brez socialne pravičnosti, s samimi praznimi določili, ni mogoče pričakovati trajnega socialnega mira. Poleg tega je za nas kristjane socialna pravičnost poglavitna zahteva socialnega nauka Kristusove Cerkve.

O socialni pravičnosti se mnogo govori. Malo kdo pa ve konkretno (stvarno) povedati v čem prav za prav socialna pravičnost obstoji? Korporativna misel ima na to vprašanje jasen, razumljiv in stvarni odgovor:

Ne papirnata socialna pravičnost!

Socialna pravičnost v delovnih odnosih je vpostavljena le takrat, ako bo delovna mezda in plača določena v okviru naslednjih kriterijev (določil, vidikov):

1. Življenjski minimum recimo za štiričlansko družino dotičnega delovnega stanu.

To pomeni, da mora delovna mezda prejemniku — družinskemu očetu omogočiti njegovemu stanu primerno vzdrževanje štiričlanske družine, delavcu pa, ki še ni poročen, pa omogočiti, da si družino osnuje. Za delavce z večjimi družinami (z več kot dvema otrokoma) pa mora delovna mezda biti dopolnjena s primernimi družinskimi dokladi. Te doklade naj bi se omogočile in uredile na podlagi osebnega socialnega razumevanja, za kate-

rega bi lahko prispevali ali samo podjetniki, ali podjetniki in država ali pa poleg teh dveh en del tudi delavci sami.

2. Gospodarska zmogljivost podjetja, t. j. praktična mezda sposobnost vsakega poedinega podjetja. Ta sposobnost je odvisna od tega, kako uspevajo podjetniški posli. To pa je zopet odvisno od tega, kake so cene podjetniških produktov, kako drag je kredit, ki ga podjetje potrebuje, kake so davki, kake so cene surovin, ki jih podjetje potrebuje, koliko ima podjetje odjemalcev itd.

3. Različna donosnost različnih vrst dela, t. j. koliko so različne vrste dela v gospodarski produkciji koristne, koliko doprinašajo k skupnemu podjetniškemu učinku. Vemo namreč, da nekatere vrste dela doprinašajo več, druge manj, pač po tem, kakšen je značaj dotičnega podjetja in kakšna je kakovost dotične vrste dela.

Socialno - pravična (korporativna) mezda bo tista, ki bo določena na tisti višini, ki bo odgovarjala opisanim trem vidikom (določilom). Pri tem moramo še dostaviti, da je treba smatrati prvi gornji vidik kot načelno spodnjo (t. j. najnižjo, minimalno) mejo za mezdo. Tretji gornji vidik načelno zgornjo mejo za pravično mezdo (ne moremo zahtevati več kot je moje delo za produkcijo vredno). Drugi gornji vidik pa predstavlja praktično zgornjo mejo, ki jo mezde pač ne morejo prekoračiti, ker bi se sicer podjetje moralo posebej za mezde zadolžiti, ne da bi te vsote moglo sploh vrniti. (Iz vreče pač ne moremo več vzeti kot pa je v njej!)

Tako vidimo, da je korporativna me-

zda ob enem socialno-pravična in stvarna, t. j. v skladu z gospodarskimi možnostmi.

Kdo in kako naj se določa korporativna mezda?

Kdo pa naj opisano korporativno mezdo določa? Organizirani delavci na eni in organizirani podjetniki na drugi strani s kolektivno delovno pogodbo. V razliki od sedaj običajnih kolektivnih delovnih pogodb pa so korporativne delovne pogodbe obvezen način za urejanje kolektivnih delovnih odnosov. V ta namen morajo biti delojemalci in delodajalci vsak zase tako organizirani, da bodo njihove organizacije predstavljale in obvezovale dotično delavsko oz. podjetniško stroko (panogo, stan) v celoti. To je mogoče na dva načina:

a) Ali, da prevzamejo to vlogo dosedanje stanovske zbornice (delavske in delodajalske), ki pa bi se morale primerno preurediti v strokovne odseke. Dovoljene strokovne organizacije, — ki pa ne smejo biti internacionalistične, niti razredno-bojne, niti usmerjene proti verski in narodni zavesti Srbov, Hrvatov in Slovencev, — bi vršile strokovno, socialno-gospodarsko, narodnostno in moralno (versko) vzgojo za izobrazbo delavstva in podjetništva in bi sorazmerno svoji pomembnosti (številu članstva itd.) sodelovala pri upravi njihove stanovske zbornice, ki je edina poklicana, da sklepa obvezne korporativne delovne pogodbe.

Druga rešitev, ki je mogoča, je usta-

novitev enotnega sindikata za delavce in enotnega za delodajalce. Članstvo bi bilo prostovoljno, vsi bi pa morali plačevati sindikalne prispevke, ker bi tudi vsi enako bili deležni določb korporativne delovne pogodbe, ki bi jo sindikat obvezno sklepal za vse delavce svoje stroke.

Delovno sodišče

Kadar danes pogajanja ne privedejo do sklenitve kolektivne pogodbe in če ne uspe poravnava, pride do štrajka z vsemi žalostnimi posledicami za delavstvo in za podjetje, v katerem imajo delo.

Korporativni red pa vsako nasilno razredno-bojno reševanje kolektivnih delovnih sporov prepoveduje. Namesto tega uvaja novo ustanovo: Delovno sodišče (n. pr. kot oddelek apelacijskega sodišča). Kadar izbruhne spor in ne pride do korporativnega sporazuma, se vsa zadeva predloži delovnemu sodišču, ki mora razsoditi na podlagi spredaj obrazloženih vidikov (določb) za določanje korporativne mezde.

Take so glavne črte odrešilnega programa, ki ima dva zagrizena sovražnika: liberalizem in marksizem. Seveda so to samo splošne črte. Konkretno oblike morejo in morajo nastajati samo iz naših domačih razmer in potreb.

Slovenski delavci, spoznavajte rešilno orožje, ki Vam ga daje v roke naš veliki program. Študirajte, izobrazujte se, podučujte druge in pripravljajte v svojih vrstah zmago rešilni socialni pravičnosti.

Delavsko stanovanjske akcije

Naše delavstvo težko občuti stanovanjsko krizo. Često v kraju industrije same ne more dobiti primernih stanovanjskih prostorov. Zato se mora ob vsakem vremenu in v vsakem letnem času po dokončanem delu vračati km in km daleč na stanovanje daleč proč od industrijskih centrov svoje zaposlitve. Stanovanja v industrijskih centrih samih so prenatrpana, nehigijenska in nesodobna. Često stanujejo kar po dve ali celo tri družine v enem stanovanju. Tako se ubija družinska skupnost in domačnost, delavca se naravno žene v razne gostilne in pivnice. Celotam je več domačnosti in več prostosti kakor v njegovem lastnem stanovanju.

Ob takih razmerah so težnje delavstva po stanovanjskih akcijah čim dalje bolj močne. Delavci ustanavljajo posebne zadruge in skušajo z lastnimi sredstvi ter pomočjo pristojnih občin zajeziti rastočo stanovanjsko mizerijo. Tako so v razdobju zadnjih par let vstale v življenje delavske stavbene zadruge na Jesenicah, v Domžalah, v Kamniku, v Ljubljani in po drugih naših industrijskih krajih.

Ljubljanska mestna občina sama se močno prizadeva, da bi delavstvu na svojem teritoriju preskrbela zdrava in cenena stanovanja. Za Bežigradom je zgradila veliko delavsko stanovanjsko kolonijo in jo je lansko leto pred božičem izročila svojemu namenu. Te dni je mestni tehnični oddelek razpisal te-

žaška, zidarska, tesarska in druga stavbna dela za novo delavsko stanovanjsko akcijo ob cesti Dveh cesarjev. Ljubljana bo tu zopet sezidala 10 stanovanjskih hiš. Vsaka bo imela dvoje preprostih stanovanj za najrevnejše delavce. V teh hišah bodo nastanjeni delavci barakarji in iz drugih najslabših in nezdravih stanovanj. Pozdravljamo to stanovanjsko akcijo mestne občine ljubljanske, oz. njenega vodstva in želimo, da bi se uspešno na-

daljevalo. Slišimo namreč, da so napravljani tudi že načrti za veliko kolonijo boljših delavskih hišic z vrtički na južni strani mesta, v katerih naj bi manj premožni sloji s pomočjo občine dobili v kratkem prijetne lastne domove. Prav bi bilo, če bi po zgledu ljubljanske mestne občine sledile tudi druge slovenske občine po industrijskih krajih. Naj bi podprle razne gradbene zadruge, pa tudi v lastni režiji naj bi pričele z gradnjo delavskih stanovanj.

Sezonski delavci v tujini

Leto za letom odhajajo naši sezonski delavci zlasti iz Prekmurja so odhajali v Francijo, še bolj pa v Nemčijo. Vsako leto jih je šlo na 10 tisoče. Zaslužili so tam nekaj denarja, potem pa so se vrnili domov. Odhajalo pa je tja brez vsake kontrole delavstvo obeh spolov, vsake starosti ter so za ceno svojih zaslužkov često neprimerno večjo škodo utrpeli na drugih vrednotah. Utrpela je narodna zavest, utrpeli so tudi verski vzori in npravna neoporečnost. Mnogo tega kar je doma šola in vzgoja s trudom zgradila, je bilo v tujini v nekaj mesecih do tal porušeno. Mnogi so zato želeli, dabi se to vsakoletno izseljevanje v tujino onemogočilo in so zahtevali, da sezonsko-poljedelsko delavstvo dobi doma primerne dela in zadostnega krama. Žal pa tudi na domačih tleh delovne razmere niso

urejene. Naravnost žalostno je poročilo, ki ga imamo o razmerah delavskih struj v državnem veleposestvu Belje. K temu veleposestvu se še povrnemo.

Razmere v svetu so zavrle izseljevanje našega sezonskega delavstva. Letos jih je odšlo v Nemčijo ca 3000. Med njimi je bilo tudi mnogo ženske in moške mladine v starosti samo 12 let. To so otroci, ki jih tujina brezdomno ne bo ničesar lepega naučila. Tujina jim zastruplja telo in dušo. Te dni smo čitali kako je neka 18 letna sezonska delavka, ki se je vrnila iz tujine povila novorojenčka in ga pustila na njivi. Trupelce so raztrgali psi in raznesli ostanke po njivi. To je samo en slučaj izmed mnogih žalostnih in bridkih, v katerih umira poštenost našega človeka in v katerih duhovno in telesno izgublja naš narod!

Obisk pri bolgarskih delavcih

(Nadaljevanje.)

Pernik

Naslednji dan smo se zgodaj zjutraj odpeljali v Pernik, kjer je največji premogovni rudnik na Balkanu. Ta rudnik zaposluje preko 6000 rudarjev. Koplje se najfinejši premog okrog 6000 kalorij kakovosti, in sicer se nahaja 60 metrov globoko v vodoravnih plasteh. Na postaji smo bili presenečeni nad lepim in pristrnim sprejemom. Čakali so nas uniformirani rudarji z godbo in s svojimi zastopniki. V direkciji rudnika smo si ogledali muzej, nato pa stanovanjske delavske hiše za samce in družine. Priznati moram, da so hišice zidane lično in lepo. Ogledali smo se vse stranske obrate rudnika in rudarsko kuhinjo, nato pa smo se spustili z lampami z dvigalom v globok črn rov. Čuden svečan občutek sem imel, ko sem šel doli v črno kraljestvo. Ponovno sem se prepričal, da delavčev življenje ni lahko, pa čeprav se skuša sladiti tako ali tako. Zato je treba pomagati vsepovsod. Rudnik ima svojo tovarno za izdelovanje briketov, da se tudi premogovni prah lahko izrablja. Rudnik vzdržuje krasen javen park, ki je vzorno oskrbovan. V parku je celo narejeno umetno jezero z ribami. Zelo prostrano je poleg parka tudi kopalnice, namenjene rudarjem. Omenim naj še, da smo pri kosilu jedli imenitno jed za preganjanje vročine mesto juhe, takozvano tarantovo. To je navadno kislo mleko z narazano čebulo, česnjem in pehtranom. Delavci tamkajšnji rudarji prav dobro poznajo naše slovenske Trbovlje.

Rile

Iz Pernika smo se do Kočerinevega peljali zopet z brzovlakom. Spotoma smo ovideli, da je dežela dobro obdelana in da je prijazna. Na postaji Kočerino, jugozapadno od Sofije, nas je čakal poseben vlak na ozkotirnih tračnicah, majhen, da je le kaj. Ta vlak nas je moral prepeljati 30 km daleč gori do samostana Ril, t. j. 1.100 m visoko. Vozovi so bili odprti, šli smo imenitno. Pokrajina je bila romantična, ves čas nas je spremljala deroča reka Rila in cesta. Šele ponoči okrog 10. ure smo dospeli na vrh do samostana. V samostanu nas je sprejel pravoslavni menih Varlam. Želel nam je dobrodoščilo. Vsak je nato vzel iz pladnja žlico medu. Pri večerji je bilo zanimivo to, da smo pili vino kar iz porcelanastih skodelic. Ko smo drugi dan vprašali, kako to, pa je nekdo dejal, da je to zato, da se vidi, koliko je vina že popil. Vstali smo zgodaj. Nudil se nam je prekrasen razgled na gorske masive in na ogromne samostanske zidove. Ta samostan je narodna svetinja Bolgarov in tudi hrbenstva srbstva je bil v času turškega jarma. Samostanska cerkva je lepa, bogata na zlatu in slikarijah. Prihodnje leto bo samostan praznoval že svojo 1000 letnico. Ta obletnica bo svečano praznovana, bolgarska vlada je v ta namen

votirala že ogromne milijone levov (baje 100 milijonov), da bo ta narodni praznik čim veličastnejši. Ogledali smo si tudi samostanski muzej in kulo. V muzeju so razne stare knjige, razne starinske listine, staro orožje še iz turških časov in tako dalje. Znamenit je križ iz lipovega lesa, ki ga je umetno izrezljal skozi 12 let neki menih pred 138 leti. Angleži so za to umetnino ponujali samostanu že 10 milijonov levov. Med zbirkami se nahaja tudi štola, ki jo je podaril srbski Raška samostanu leta 1549. Na tej, z zlatom uvezeni štoli se nahajajo kljukasti (hitlerjanski) križi. Menih je razlagal, da so taki križi v starem krščanskem veku pomenili nado, moč in zmagovo. Hitlerjev znak torej ni izviren.

Barakovo

Barakovo je središče bolgarske papirne in lesne industrije. V tamkajšnji moderni papirnici izdelujejo najfinejši papir, pa do običajnega časopisnega papirja za bolgarske dnevnikarje. Izredno zanimive so lesne stropne konstrukcije številnih žag, kjer se obdeluje les. Plače delavcev so od 50 levov naprej. Vsak delavec ima poleg plače prosto tovarniško stanovanje, zastoj električno razsvetljavo in kurjavo za polovično ceno. Enako kakor rudnik v Perniku ima tudi Barakovo svojo godbo, lep park in lasten delavski dom. V domu nam je bilo prirejeno kosilo. Pri nagovorih je bila izredno močno poudarjena slovanska misel. Vse je izkoriščati od drugih narodov. Iz vlaka je odlično govoril Raka Milutovac, vse naselje, ki je bilo zbrano na postaji skoraj v celoti, nas je navdušeno pozdravljalo.

Čamkorin

81 km smo se po tlakovani cesti skozi mesto Sofomov pripeljali z avtobusi sofijske mestne občine v takozvani Čamkorin. To je letno naselje v smrekovem in jelkovem gozdu gori v Rile planinah. V gozdu so lične vile s kopalnicami in letnim kraljevim dvorcem. Slično je naši Pokljuki.

Sprejem pri bolgarskem ministru in našem poslaniku

V Bolgariji nimajo soc. ministra tako kot pri nas. Tam vodi socialno politiko trgovinski minister, kakor sem že omenil. Najavili smo se za sprejem in bili takoj sprejeti. Ministrstvo je tako, kot so običajno ministrstva. Iznenadila me je manjša uradnost, predvsem v razgovoru. Minister g. dr. Zagorov nas je iskreno pozdravil, povedal razne zanimivosti o preurejanju Bolgarske delavske zveze in odobrili, da se ustanovi med bolgarskim in jugoslovanskim delavstvom liga ali zbornica.

Proti večeru smo bili sprejeti pri našem poslaniku g. Milanoviću, kjer nam je bila prirejena čajanka. Povabljeni so bili tudi predstavniki Bolgarske del. zveze. V nevezanem razgovoru smo se dobro počutili ter se skupaj slikali.

Polaganje vencev in odhod

Svoj čas, v kolikor ga je bilo prostega sploh na razpolago, je vsak izrabil, da si je nakupil par drobnih spominov. Omenim naj, da so cigarete zelo poceni in zelo dobre, enako tudi ročna dela so skoraj zastoj. Bolgari so nam dali vsem po dva izvoda svojega lista z raznimi njihovimi delavskimi knjižicami. Vesel sem bil posebno, da sem dobil njihova pravila, knjigo o ideologiji, sestavih in ciljih organizacije, delavskih plačah itd.

V imenu »Jugorasa« smo položili dva krasna venca na grob srbskih junakov, ki so padli leta 1912 v bratomornii vojni in so pokopani v Sofiji ter na grob bolgarskega neznanega vojaka. Obe svečanosti sta bili zelo lepi, prva iz verskega stališča, ker sem videl kakšni so tozadevni pravoslavni obredi in druga radi svojega uradnega značaja. Vojaška godba je pri drugem

obredu na dvorišču dveh pešadijskih bolgarskih polkov zaigrala jugoslovansko in bolgarsko državno himno. Častno četo je v imenu naše delegacije obšel g. B. Anastasijevič, glavni blagajnik »Jugorasa«, venec pa sta položila tov. Mitić Ljubomir in Zarija Popović. Govorila stav imenu »Jugorasa« Raka Milutovac, v imenu bolgarskega vojvode ministra pa kapetan g. Minčev.

Za zadnji dan nam je bila s strani Bolgarov v hotelu »Bulgarija« prirejena svečana večerja. Navzoči so bili minister za trgovino, industrije in dela g. dr. Zagorov, direktor strok g. Nikola Šumelov, narodni poslanec g. Ekimov, načelnik direkcije dela g. Rajko Ošamov, glavni organizator BDZ g. Božunov in drugi. Govorili so ob tej priliki minister g. dr. Zagorov, ki je poleg ostalega izjavil, »Da smo bratje ne samo po krvi, temveč tudi po tem, ker imamo skupen cilj v borbi za socialno pravičnost in strokovno zaščito.« Tov. Mitić je v imenu »Jugorasa« izjavil, »Da imamo samo eno željo, da naš obisk v Bolgariji še bolj dvigne in utrdi iskreno prijateljstvo z bolgarskimi

Slika iz Sofije.

delavci in da utrdi zvezo med obema bratskima narodoma. S tem našim obiskom v Bolgariji in obratno Jugoslaviji, mi smatramo, da smo storili prvi korak za ustanovitev bolgarsko-jugoslovanske delavske lige, ki bo delovala na nacionalni in socialni vzgoji delavcev obeh držav, kakor tudi na mirni graditvi socialne pravice v okviru naše nacionalne celine.« Govor Mitića in g. ministra je bil sprejet z burnimi klici.

Ko smo bili zopet v naši državi, sem moral ugotoviti, da so bolgarski delavci napredni, borbeni in da je bilo to potovanje v bratsko Bolgarijo v resnici zelo poučno.

O poskusni dobi viničarjev

Samo en mesec nas še loči od datuma (1. avgust), ko se bo pričela sezona odpočevanja viničarjem; seveda tudi obratno, toda to zadnje znatno v manjši meri. Poklicni viničar, razen redkih izjem, se zelo nerad seli. Pa kako tudi, saj je to zanj nekaj enakega, kakor za vinogradnika, če mu toča pobije. Če ima srečo, da prav v bližini dobi novo službo in viničarijo, še gre. Ako pa ne, pa si mora najemati nosače ali voznike, jim dati hrano, pijačo in plačo, kar vse skupaj precej znese; pri tem se pa največkrat zadolži, da to čuti skozi celo leto ali pa še dalje.

GORJE »MALOPRIDNEŽEM«!

Po sedanjih viničarskih Uredbi je letos tako zvana poskusna doba, katere se od strani naših delodajalcev nekateri prav veselijo, da se bodo mogli iznebiti malopridnega viničarja. Pod pojem »malopriden« devajo mnogi naši vinogradniki še vse druge viničarje kakor bi to storil kdo drug. Po njih mnenju je tudi tak viničar nepošten, ki si je letos upal zahtevati zakonito določeno viničarsko pogodbo; tudi tak, kateri ni ubogal, da bi predloženo pogodbo podpisal, vključno temu, da se je nje vsebina v celoti skregala z določbami viničarskega reda; tudi tak je malopriden, ki se je predzrnil zahtevati povišek plače na višino po vin. uredbi določeno in še tak, ki je zahteval redno plačilo mezde sploh, ker je že meseci ni prejel.

Da ne bo kdo menil, da si to le izmišljamo, naj navedemo primer, ki se je zgodil. Neki vele-vinogradnik (ime za enkrat zamolčimo) je dolgoval svojim viničarjem mezdo še za zimsko rigoljanje, rezitev in prvo kop, že par mesecev. Oskrbniki so jim nosili le tolažbo, »da bodo že dobili plačo« in povelja, da naj pridno delajo. Ker pa trgovci, pri katerih so si ti viničarji kupovali potrebščine, predvsem živila, ki jim je bil že vsakrteri viničar več sto dinarjev na dolgu, teh tolažb niso mogli »kasirati«, so jim nadaljno dajanje na up odpovedali. Viničarji so prišli v hudo stisko. Hodili so še osebno h gospodu po denar, pa brezuspešno; končno so pa le dobili, po dvajset, eden baje celo petdeset dinarjev, zraven pa povelje »sedaj pa le delajte naprej«. Ker si s to »kapljico v morju« niso vedeli kaj začeti, so enega dne vsi trije pustili delo ter šli drugam na delo, kjer so dobivali tudi tedensko plačo.

Prav hud je bil višji oskrbnik nad temi stavkarji, ki so postali naenkrat gluhi za vse obljube in grožnje.

Da se ogne večje škode, je gospod kmalu potem menda pometel vse predale, obrnil do dna svojo denarnico ter viničarjem poslal večino zaslužka. Ti so seveda potem šli takoj na delo vključno temu, da še niso dobili vseh aizplačanega.

Rad bi te »kršitve« viničarskega zakona pa se je tedaj tem viničarjem večkrat glasno namignilo, da bodo v prihodnjem letu »šli«...

ALI SMEJO VINOGRADNIKI KRŠITI ZAKONE?

Tako si krojijo gotovi gospodje zakone. Najprej sami občutno kršijo določbe zakona ter s tem delavcem naravnost ogrožajo eksistenco; ako pa zaradi tega delavec seže po samopomoči, mu naložijo kazen, moralno in še denarno; prvo s tem, da je tako rekoč ožigasan kot malopridnež

in upornež, drugo pa, da mu povzročijo prav velike stroške z selitvijo.

To je en resničen primer izmed stoterih, ki se vsako leto ponavljajo, četudi v drugi obliki, ki viničarje demobilizirajo ter gospodarsko upropaščajo. Na pouk koga, da bi morali viničarji sklicati, če niso dobili plačane mezde, viničarsko komisijo, moramo odgovoriti, da je imenovani gospod že vaju viničarskih komisij, kakor berač malhe; je sicer pri vsaki izgubil, tuda plačal pa je večkrat še bez mesece. Bolj na mestu bi bil pri tem vele-vinogradniku takojšen rubež.

POTREBNE SO SANKCIJE

Za vse, take in enake slučaje bi še bilo treba našo socialno zakonodajo izpopolniti; zakonom in uredbam dodati kazenske sankcije za vse delodajalce, ki vedno sabotirajo delavsko zakonodajo.

Ne smelo bi se zadostiti pravici samo s tem, da delodajalec v večini primerih končno le more plačati kar je obvezan, moral bi še plačati občutno kazen radi storjenega prestopka n. pr. v fond za družinske plače; pa bi se kmalu bolj upoštevala in izvajala naša delavska zakonodaja.

Viničarji smo prepričani, da bo letošnja poskusna doba, če bo sedaj med 1. in 15. avgustom pokazala preveč slabih posledic za viničarsko delavstvo res poskusna, a potem bomo že vnaprej poskrbeli, da bodo vsako nadaljnjo poskusno leto dobro prestali tudi taki viničarji, kateri se bodo med isto upali boriti za uveljavitev svojih zakonitih pravic.

VINIČARJI BODITE SOLIDARNI!

Vsi viničarji uvažujte vedno svoje, v naši viničarski uredbi predpisane dolžnosti, zavedajte se pa v polnem tudi svojih tam določenih pravic. Prosimo in pozivamo še tov. viničarje, posebno v tem času, da pokažete medsebojno tovarštvo s tem, da ne bo letos nikogar med nami, ki bi iz koristoljubja izpodnašal tla svojemu so-viničarju, kakor pravimo, da bi »podkapal« eden drugega. Kateri kaj takega počneja je izdajalec, in bi ga bilo treba tako soditi, kakor le izdajalci zaslužijo.

Pokojninsko zavarovanje trgovskih pomočnikov

Z dnem 1. julija 1940 se prične obvezno zavarovanje trgovskih pomočnikov po zakonu o pokojninskem zavarovanju nameščencev, kolikor niso bili že sedaj zavezani zavarovanju.

Že sedaj so zavezani zavarovanju trgovski pomočniki, ki redoma opravljajo tudi pisarniške posle, potniki s stalno plačo ali z najamčnimi minimalnimi dohodki, ako niso prestopili v potniški poklic iz zavarovanju nezavezane službe, in trgovski potniki, ki vodijo obrat, obratni oddelek ali podružnico, ki imajo višje nadzorstvo nad delom drugih oseb ali ki so absolvirali 6 razredov srednje ali druge šole.

Po novi uredbi so pa zavezani zavarovanju trgovski pomočniki, zaposleni v trgovskih podjetjih, izvzemši podjetja, omenjena v § 19., 3. odst. obrtnega zakona, t. j. branjevske in podobne majhne trgovinske obrate, ki se zanje ne zahteva posebna (Nadaljevanje na 3. str.)

Za vroče poletje

izbirajte

svilene srajce

v trgovini

Jos. Senica

Domžale

*

Nad 30 različnih vzorcev!

Naša borba - naša rast

Celje

Naša s plošna skupina ZZZD, kljub izrednim časom raste, da je veselje. Letos so se močno oglašili stavbinci v našo ZZZD.

Na regulaciji Savinje nam je uspelo, da smo dobili povišane mezde brez stavke že od 16. maja 1940. Zadnja intervencija zastopnika Delavske zbornice dne 3. t. m. v družbi obratnih zaupnikov pri G. Inž. Nasimbeniju je bila izvršena z uspehom.

Sedaj šele vidimo, kaj nam je solidna organizacija in razlika med ZZZD in nekdanjo rdečo farbarijo. Pa ti si itak ne upajo med nas, saj bi jih bili skoro izkupili, ko so prišli agitirati za stavko, ki je bila že drugje na koncu. Sedaj se bomo trdno oprijeli naše ZZZD, ker vemo, da ima zdrav duh in jasen pogled v bodočnost. Ta bodočnost pa je upajmo lepša tudi za nas, ako bomo vztrajno držali.

Vse morebitne neprilike bomo znali premostiti, sledeč našemu programu, ki je in ostane: Bog, stan in narod!

Polzela

Na Polzeli odpuščajo naše delavce in delavke, ker si niso znali obvarovati naše skupine. Vzrok temu je, ker je hodil med nje prerok JSZ in se izdajal za zastopnika ZZZD ter razdvajal naše vrste. Uspelo mu je na našo škodo in na korist podjetja. Polzela sliči Cankarjevi Dolini šentflorjanski. »Odpuščenim delavkam podjetje dolguje še razliko na minimalnih mezdah, da ne govorimo o dolžnih datjavah bolniških tednov. Tega na Polzeli sploh ne poznamo. Pa nam rišejo G. Bsiškega kot prijatelja delavcev, delavci pa takih prijateljev ne maramo. Kdor pravi, da Delavske zbornice ne briga, ali se na Polzeli izvaja socialna zakonodaja ali ne, ta menda očitno nasprotuje delavcem. To bi si bilo dobro zapomniti.

Zastopniku Delavske zbornice je, ko je prišel intervenirati na Polzelo, prišel tat v sobo ponoči, kakor smo čitali v Slovincu. Pravijo, da tat ni iskal denarja, pač pa važne listine...

Murska Sobota

Knjižnica Delavske zbornice po kratkem prisilnem presledku zopet redno posluje. Uradne ure so vsako nedeljo od 9. do 11. dopoldne. Vljudno prosimo vse obiskovalce, ki so si izposodili knjige že meseca marca, da nam iste vrnejo, da tako lahko postrežemo tudi drugim obiskovalcem. Vso tukajšnjo javnost vabimo, da podpira to prosvetno in kulturno ustanovo našega delavstva.

Med gradbenim delavstvom se je začelo mezdno gibanje, na podlagi kolektivne pogodbe stavbinskega delavstva za Slovenijo z dne 3. junija 1940. To delavstvo se je v tej borbi za svoje pravice poslužilo naše organizacije ZZZD. Vsi tukajšnji gradbeni podjetniki se proti temu odločno upirajo, kar je vzbudilo med delavstvom veliko ogorčenje. Javno opozarjamo vse podjetnike, da je kolektivna pogodba veljavna v vseh krajih Slovenije in zato tudi pri nas ne bo nikakih izjem, kakor je mogoče bilo to dosedaj, da je bilo naše gradbeno delavstvo prikrajšano pri svojih pravicah, ampak smo storili že vse potrebno, da pride tudi naše delavstvo do svojih pravic. Ne prosimo, temveč zahtevamo, ker nam to po zakonu in vseh pravicah pripada.

V nedeljo 14. julija priredi naša podružnica ZZZD skupni članski izlet v Radence. Vabimo vse članstvo, da se tega izleta sigurno udeležijo in da tako pokažemo svetu, da tudi mi delavci skrbimo za razvedrilo duha in telesa v teh časih.

(Nadaljevanje z 2. strani.)
izobrazba, ali v prodajalnah rokodelskih in industrijskih podjetij ali zadrug.

Zavarovanju zavezani so le trgovski pomočniki, ki takrat, ko so prvič postali zavarovanju zavezani, torej dne 1. julija 1940, še niso prečkali 55. leta starosti.

Uredba daje trgovskim pomočnikom ugodnost, da lahko vplačajo za nazaj zavarovalne prispevke s 6% obrestmi za dobo od 1. januarja 1938 do 30. junija 1940 v onem plačilnem razredu, v katerega spadajo po svojih službenih prejemkih na dan 1. julija 1940. Ta doba se jim vračuna potem tudi v petletno čakalno dobo (staž), ki mora preteči, da dobi zavarovanec načelno pravico do rente, če so ostali pogoji zanjo izpolnjeni.

Službena doba pred 1. januarjem 1939 se lahko dokupi z vplačilom posebej izračunane premijske rezerve. Dokup je mogoč do konca leta 1942, za odplačevanje dokupne vsote dovoljuje Pokojninski zavod tudi večletne obroke.

Trgovinski pomočniki bodo imeli pri Pokojninskem zavodu iste pravice in dolžnosti kot ostali zavarovanci, plačali bodo iste zavarovalne prispevke in prejeli iste rente in druge datjave.

Trbovlje

V soboto se je vršila sedma seja odbora ZZZD, na kateri se je med drugim sklenilo, da se priredi strokovno predavanje za člane. Predavanje naj bi se vršilo, če bo mogoče še koncem tega meseca.

V nedeljo dne 8. jul. 40. se je pa vršila širša seja naše ZZZD, na kateri je ob splošnem odobravanju članstva podal skrbno pripravljeno in vsebinsko nadse bogato poročilo centrale tov. Golob Stane. Mi želimo, da se govornikove napovedi čimprej uresničijo, in tako rešijo slovenskega delavca tistih njemu tako tujih ideologij, s katerimi so ga dosedaj opajali socialistični in drugi pokreti.

Blagajniško poročilo, podano na odborovi in širši seji, nam je povedalo, da nekateri člani dolgujejo članarino. Odbor prosi prizadete člane, da članarino takoj poravnajo, in da z zaostajanjem ne delajo odboru nepotrebnih težav posebno pa blagajniku.

Ljubljana - gradbeni

V nedeljo dne 7. t. m. se je vršila redna odborova seja. Pri tej seji je bil navzoč tudi predsednik tov. Kralj, ki je že dalj časa na orožnih vajah. Centralo je zastopal tov. Breznik.

Na tej seji je bil podan referat o vseh važnih socialnih vprašanjih. Posebno se je mnogo razpravljalo o novem korporativnem in sindikalnem sistemu. Odborniki in delavski zaupniki so se živo zanimali za to življenjsko vprašanje in so z navdušenjem pozdravili ta prihajajoči nov red v delavskih vrstah. Ugotovljeno je bilo, da je naše delavstvo vse premalo aktivno. Večina delavstva ni nikjer organizirana. S prekrizanimi rokami čakajo kaj bo. Nimajo toliko življenjske sile in toliko čuta odgovornosti, da bi dejansko posegli v reševanje delavskih vprašanj. Čakajo ko bo prišel dan, da bo zavladal na svetu raj. Kako in odkod bo ta raj prišel, se ne vprašajo. Glavno je, da pač pride. Organizirani delavci, kateri so v manjšini pa se mučijo in pripravljajo ter nikamor ne pridejo. Kar tako desetletja. Naravno, da se zavedni in pravi delavec veseli sprememb, katere so na obzorju. Ena organizacija, en Bog, en narod.

Vendar pa ima gradbeno delavstvo pri reševanju teh vprašanj tudi svojo besedo.

Na tej seji je bilo ugotovljeno, da ljudje vseh poklicev in stanov, kateri so bili v življenju razočarani, bodisi po lastni, bodisi po tuji krivdi, iščejo dela na stavbi. Takrat, ko se jim je prav vse ponesrečilo, ko ne vidijo prav nobene rešitve, se oprimejo lopate kot rešilnega pasu. Taki ljudje, razočarani do skrajnosti, širijo okrog sebe mržnjo do dela, Boga in naroda. Le ti so skrajni levicariji, večinoma precej podkovani, ker so svoj čas živeli v drugačnih razmerah. Čim se jim pa pokaže prilika, pustijo lopato ter spremenijo poklic in politično prepričanje, potem ko so med delavstvom opravili svoje razdiralno delo.

V veliki meri prihajajo na stavbe kmečki sinovi, kateri opravljajo to delo bolj za šport kot pa iz dejanske potrebe. Doma pustijo na posestvih stare ljudi, kateri ne morejo izkoristiti zemlje tako, kot bi jo izkoristile mlade močne roke. Njihovi sinovi pa delajo po mestih, samo zato, da zaslužijo nekaj za priboljšek na škodo njihovih domačij, ter na škodo res potrebnega gradbenega delavstva. Se razume, da ne eni ne drugi gorinavedenih ljudi nimajo zanimanja in razumevanja za stanovski pokret. Za njih je delo na stavbi le nekakočasno pribežališče in zato se ne potegujejo niti za izboljšanje socialnega položaja gradbenega delavstva, niti se ne organizirajo, kajti dobro vedo, da je to za njih samo nekaka prehodna doba. Pravi sezonski gradbeni delavci pa čisto ne morejo dobiti dela.

Zato je nujno potrebno, da se tudi naša stroka zaščiti pred takozvanimi šušmarji. Ker ne more dobiti gradbeni delavec zaposlitve v drugih strokah, tako tudi mi ne moremo dovoliti, da se druge stroke nemoteno vrinjajo v naše vrste. Mi hočemo, da je gradbeno delavstvo samostojen poklic. S tem zagotovimo resničnemu delavstvu gradbene stroke trajnejšo zaposlitve ter ustvarimo tako stalni kader gradbenega delavstva, kateri bo bolj složen, bolj kompakten ter bo znal bolj ščititi svoje pravice.

V tem smislu je bilo podanih tudi nekaj konkretnih predlogov.

Po triurnem debatiranju in kresanju misli, so se navzoči razšli v upanju na boljše in lepšo bodočnost.

Kočevje

Naše tekstilno delavstvo je že dalje časa trpelo zaradi pomanjkanja dela. Uži-

valo je nezaželjeno dopust, ker je Slavoteks obrat enostavno zaprl. Odposlanstvo našega delavstva pod vodstvom g. duhovnega svetnika Škulja pa je doseglo, da bo podjetje dobilo večjo množino prediva. Komisija, ki upravlja za celo državo pošiljko prediva in bombaža, je priznala firmi zaproseno množino surovin. Te dni je po daljšem prestopu začela tovarna z delom. Bog daj, da bi se brezposelnost med nas nič več ne vrnila.

Velenjsko okrožje

Širša seja našega okrožja se vrši v nedeljo dne 21. t. m. pri Tanjšeku v Velenju, in sicer po rani sv. maši ter pride nanjo tudi zastopnik centrale. Zato opozarjamo na to sejo vse podružnice našega okrožja, da se je po svojih zastopnikih udeležijo čim bolj številno.

Našim tovarišem rudarjem še sporočamo, da se bodo še tekom tega meseca v Sarajevu vršila pogajanja za revizijo kolektivne pogodbe rudarjev državnih rudnikov ter se bodo pogajanj udeležili tudi zastopniki naše organizacije kakor tudi Delavske zbornice.

Tobačni upokojenci

Na našo intervencijo je poslal glavni odbor Jugorasa vlogo na upravo državnih monopolov radi zvišanja pokojnin upokojenih monopolskih delavcev ter dobil sledeči odgovor:

»1. Pokojnine upokojenih delavcev, ki se izplačajo iz budžetskih kreditov od 1. 4. 1938, so zvišane za din 100.— mesečno. Nadaljnje zvišanje teh pokojnin, ki se izplačajo iz rednih budžetskih kreditov ni odvisno od Uprave državnih monopolov, temveč od možnosti, da se zato zvišanje preskrbi v budžetu potreben kredit.

2. Monopolski delavci, katerih delovni odnosi prenehajo vsled upokojitve, smejo prostovoljno nadaljevati zavarovanje za slučaj bolezni in sicer po čl. 55. zakona o zavarovanju delavcev. Vendar morajo za to zavarovanje sami plačati prispevke, ker se jih smatra za delavce-upokojence in ne za upokojence po uradniškem zakonu ter zato spadajo pod delavsko zakonodajo.

3. Uprava državnih monopolov je zaprosila ministristvo za promet, da tudi upokojenim monopolskim delavcem izda pravico za povlaščeno vožnjo po železnici, ampak je tozadevni odgovor negativen.

Naša organizacija ne bo mirovala, temveč smoteno nadaljevala svoje delo, da izvojuje tudi tobačnim upokojencem svoje pravice predvsem kar tiče točke 1. glede zvišanja njihovih pokojnin oziroma prilagoditve pokojnin draginjskim razmeram.

Gorje pri Bledu

Da bo mogel odbor ustreči vsem delom članstva, je sklenil od 1. 7. dalje pomnožiti število uradnih ur. Uradne ure se vrše v organizacijski pisarni v Gorjanskem domu, kjer lahko vsakdo plača članarino in dobi kakršnekoli organizacijske informacije.

Uradne ure so:
Vsako sredo od 17. do 20. ure.
Vsako nedeljo od 8. do 10. in od 11. do 12. ure.

V aprilu ustanovljen akcijski lesni odbor se je izkazal za posebno aktivnega. Po prvih poizkusih na »Gorjani« je začel tam s podrobnejšim strokovnim delom, ki bo kot upamo, privedel do sklepa kolektivne pogodbe.

Niso pa ob tej priliki ostala desintezirana druga gorjanska podjetja. Delavci »Fortune« in delavci »Vintgarja« to bodi klic Vam, da se pobrigate za svoje delavske interese in pristopite v ZZZD!

Vuhred

Delavska zbornica je spet posredovala po svojem zastopniku pri podj. Žgajner Josip, Vuzečič zaradi člana Štepišnik Miha, kateremu je Marenberška sodnja priznala samo 50 din. Z intervencijo delavske zbornice je doseženo 7.300.— din. Iz tega se vidi, kako nekateri gospodje v Marenbergu gledajo na uboge delavce.

Vsled intervencije za člana Obrovnik Franca po zastopniku delavske zbornice bi bil mogel ta prejeti polnih 770.— din; zaradi lastne krivde pa lahko dvigne samo 250 din; za sedaj jih ne more, ker je na orožnih vajah.

V zadevi Albert Grögl z članom Kajzer Jakob, ki je zahteval plačo za orožne vaje, je bila intervencija uspešna, zaradi štirinajstdnevne odpovedi ne more zahtevati odškodnine, ker je zapustil službo.

Dosegli smo 15% poviška delavcem pri g. velepodj. Hinko-Pogačnik. To je vsak dan borih 5.— din. Hrana se je podražila od 70% do 100%. Zato je razvidno, kako žalostno je delavčevost stanje. Ne ča-

kajte tovariši, da vam gospodar ponudi roko, sami se borite za svoj zaslužek. Poravnajte naročnino in pridobivajte člane ker zmaga je zagotovljena le potom ZZZD.

Velenje

Zadnje čase smo čitali po vsak teden v »Slovenskem delavcu«, ali vsaj vsak drugi teden, stalna in zanimiva poročila o novih pogajanjih za zvišanje rudarskih plač v državnih rudnikih, o spremembi pravil Bratovske skladnice, o sanaciji rudarskega zavarovanja in o povišanju pokojnin starih in novih upokojencev, o novih naročilih pri državnem rudniku Velenje ter čitali in slišali tudi osebno kritiko o pre-majhnem zaslužku v tej rastoči draginji.

Vse je potrebno, da se delavec pouči, potrebno na je tudi, da izpregovorimo enkrat besedo o našem združništvu, o katerem še ni nihče zapisal besede in je treba, da pride enkrat na dan tudi naše združno poročilo, ki je bilo podano na občnem zboru 17. marca 1940 za l. 1939. Tudi mi zadrugarji, kateri smo bili navzoči, moramo spregovoriti jasno in odkrito besedo. Poročilo se glasi:

Poročilo Nabavljajne zadruge državnih uslužbencev v Velenju.

Članov je imela do leta 1940 Nabavljajna zadruga državnih uslužbencev: 475 z vpisanimi deleži, kar znači porast članov napram v letu 1938 za 65. Na občnem zboru 17. III. 1940 je bilo navzočih samo 148 članov.

Aktivna znašajo: gotovina 22.37 din, blago 535.007.30 din, dolg zadrugarjev 285 tisoč 867.48 din, dobroimetje pri poštne-m hr. uradu 3.487.45 din, ostali dolžniki 15 tisoč 422.94 din, inventar 25.858.07 din, deleži pri Savezu 25.400 din, predhodne aktivne postavke 2.489.50 din, skupaj 872 tisoč 155.11 din.

Skupna aktivna so napram 1.1938 porastla za 46.310.— din, kar je 5.6%.

Passiva znašajo: kavcije uslužbencev 28 tisoč 629.35 din, deleži 117.669.76 din, garantne vloge 61.760.— din, dolg Savezu 224.273.59 din, upniki 33.283.48 din, fondi 192.002.30 din, deponirani deleži 785.— din, predhodne pasivne postavke 2.765.36 din, skupaj 661.168.84 din.

Napram 1.1938 so se passiva povečala za 3.590.— din, kar je samo 0.5%. Čisti prebitok znaša glasom gornjega 210 tisoč 986.27 din in je za 42.720 din večji od leta 1938, porast znaša 25%.

Predlog za razdelitev čistega dobička v soglasju s pravili je sledeč: Rezervnemu fondu: 20% = 42.197.26 din, dubioznemu fondu 3% = 6.329.59 din, fondu za prosveto in združništvo 1% = 2.109.86 din, za dobrodelno ustanovo 3% = 6.329.59 din, za združno propagando 5% = 10.549.31 din, nagrade uslužbencem 4% = 8 tisoč 439.45 din, ristorno 64% = 135.031.21 din, skupaj: 100% = 210.986.27 din.

Zadruga vrača torej svojim članom 135 tisoč 031.21 din, to je 64% prebitka, kar znaša: 5% od plačanega nakupa. Napram letu 1938 je ristorno letos večji za 25 tisoč din.

To je poročilo za leto 1939, ki se je tudi prečitalo na skupščini 17. III. 1940 dobesedno 148 članom, ostala večina članstva pa je ostala doma za pečjo in ne vedo prav nič za združno gospodarstvo. Pripominjamo, da je zadruga trenutno v dobrem stanju, to pa ne po zaslugi posameznih odbornikov, ampak ker je rudnik imel primerna naročila, da so bili delavci sprejeti vsako leto na novo v delo, da je bil stalež delavstva vedno večji in da se je prenehalo v velikem obsegu s praznovanjem delovnih dni kot prejšnja leta in da je bil velik nakup blaga vsake vrste. Glavno pa je, da so uslužbenci pošteni ter odgovorni za svoje poslovanje s tem, da ima vsak uslužbenec položeno kavcijo v gotovini, s katero jamči za pošteno delo ter je vsak odgovoren za izgubo ali dobiček, ker nobeden dežurni član odbora ne more stalno natančno voditi vsako stvar. Verjetno pa je, ako bo rudnik začel pešati in zgubljeni naročila ter odpuščati delavce od dela, bo tudi Zadruga začela pešati, ako članstvo pada, pade nakup istotako, začeli bi rasti dolgovi in bi najboljši odbor ne zmogeto ustanovo vzdrževati. Nekateri ljudje so pa tako naivni, da mislijo, da edino dose-danji predsednik tako modro vodi gospodarstvo v Zadrugi. Zelo žalostno je, da je bivši predsednik kar izginil iz odbora, ko je čul ime svojega neprijatelja, navadnega delavca, da je tudi prišel v odbor, kot bi se ga res bal ter dal priliko, da je prišel na njegovo mesto tak mož, ki ga oblasti neprestano zasledujejo zaradi njegovega političnega delovanja. Da se sedanji predsednik šopiri po Zadrugi, je zasluga bivšega predsednika. Ta dva moža predsednika si nista v laseh in se prav dobro razume-ta in je prvi predsednik tudi predsednik Bratovske skladnice šel sedanjemu predsedniku Zadruga in podpredsedniku Bratovske skladnice v toliko na roko, da je bila njegova hčerka sprejeta na seji upravnega odbora 15. junija v službo Bratovske skladnice v Velenju kot praktikan-tinja z mesečno plačo 400 din, čeprav je šela zapustiti šolski prag.

Domžale

Iz Domžal smo prejeli spodnji sestavek delavca. Z izredno toplino izžareva ljubezen do lepe Slovenije, do revnega, izkoriščenega naroda. Izkoriščevalcu-tujcu moramo obrniti hrbet in se strniti v ZZD. Naj berejo naši bralci te lepe vrstice:

Vsakemu slovenskemu delavcu in delavki je znano, da je naša slovenska zemlja zelo lepa, saj te pozdravljajo na eni strani mični zeleni vinogradi, medtem ko te vabijo na drugem koncu visoko proti nebu kipeče gore. Vmes se posajeni nešteti hribovi in hribočki z belimi cerkvicami, med njimi pa se razširjajo lepe doline in dolinice, po katerih se vijejo tajinstveno šumeče bistre vode.

Ta slovenska zemlja ima eno samo pomanjkljivost — premajhna je — in še ta je razkosana. Kdo bi popisal vse tiho gorje, ki izvira iz tega dejstva in ki leži kakor težka mora na marsikateri slovenski dolini! Narod pa, ki prebiva na tej zemlji, je sicer priden in marljiv, toda ubog. Slovenski narod sestoji večinoma iz kmetičev, delavcev, obrtnikov, manjših trgovcev, drž. in drugih nastavljenecv, in le par tovarnarjev. Kar pa je večjih tovarnarjev, so te itak v tujih rokah.

Iz tega sledi in to pa prav posebno v današnjih težkih časih, da ne cepimo svojih skromnih moči, da se strumno organiziramo v naših res katoliških in slovenskih organizacijah.

Pri nas ni mesta za komunizem, ker je itak ves slovenski narod en sam delavec. Pri nas ni mesta za internacionalo, ker že itak posebno mi delavci in delavke vsak dan, ne le vidimo, temveč na lastnih hrbtih čutimo, kako drugorodci v naših tovarnah z nami postopajo, kako nas prezirajo, izrabljajo in povrh se zaničujejo. Tu je za nas delavce ena sama protipomoč na mestu, da se vsi skupaj zgrnemo okrog edino res katoliške strokovne delavske organizacije ZZD, da se ne pustimo izrabljati od nikogar, najmanj pa še od tujih podjetnikov, mojstrov in raznih internacionalcev.

Naše geslo zato bodi:
Vsi slovenski delavci in delavke v ZZD!
Proč z vsemi internacionalci, proč z nepotrebnimi tujci in njih priganjaji iz naših tovarn! Delo in kruh na slovenski zemlji slovenskemu delavcu in delavki, ker le ti bodo v slučaju nevarnosti branili našo slovensko zemljo in Jugoslavijo!

Kranj

ZAKAJ SE MORAMO ORGANIZIRATI?

Casi, v katerih živimo, postajajo vedno bolj podobni časom, ko so naši pradedje bili kot podložniki v večnem strahu. Danes pa se ti časi obnavljajo, stara moda gre nazaj, kakor pravimo. Naši pradedje niso mogli ustvarjati sebi boljše položaja in boljše eksistence; a vendar so s hudimi napori začeli z delom, da so polagoma dvignili malega človeka na dostojno višino. Potrebe so jim pokazale delo. Od leta do leta v stoletja se je to stopnjevalo na boljše. Tako so se po mnogih letih dela osvobodili.

Tu nekje pa je nastal prelom. Luč sveta je zagledala industrija. Organizirala se je. Delavcu organizacije niso pustili, niso jo dovolili, dolgo ne. Neorganiziran delavec pa je moral pristati na vse. Delavec še danes ne pride do svojih pravic, ker ni složen in ne organiziran.

Če pogledamo danes po tovarnah širom naše Slovenije, vidimo, da je s prav malimi izjemami povsod ista metoda: mnogo delati, biti prekomerno in tudi krivično

kaznovan, prenašati šikane in za delo prejemati malenkostno plačo.

Krivda, da se tako dela z nami, je naša, dragi tovariši, ker nismo složni, ker se ne zanimamo za delavsko skupnost in ostajamo izven organizacije.

Oblast je predpisala minimalne mezde, izdala za razne poviške gotove odredbe, katerih pa mi večkrat ne moremo uveljaviti, ker nismo skupni, nismo organizirani in smo tako brez moči. Začeti bomo morali drugače. Organizirati se moramo, ker uvidevamo, da nobena stvar ne uspe brez organizacije. Tožimo in tarnamo, da za nas nobeden nič ne naredi, da se za delavca nihče ne zmeni, dasi je delavčeva roka tista, od katere živi vse človeštvo. Priznati si moramo, da smo temu sami krivi, ker nam je dobro znan pregovor: v skupnosti je moč, mi sami pa se potem ne ravnamo. Jasno nam je sedaj, kje je krivda. Zato ne bomo šli več delavci drug proti drugemu, ampak se bomo vsi organizirali v eno organizacijo, združeno po duhu z duhom naroda.

Viničarji

IZ CENTRALE

Člane našega Posmrtninskega sklada obveščamo, da bomo še ta teden razpisali in razposlali zbirko za 113 in 114 slučaj kot izredno, ako do konca prihodnjega meseca ne bo dejanskega smrtnega slučaja. Izredna zbirka je posmrtninskemu skladu potrebna za zvišanje rezerve, ta pa za čas, ko bomo viničarji zopet brez zaslužka.

Blagajnik.

SV. BOLFENK PRI SREDIŠČU

Tukaj se je pred kratkim po daljšem času vršila zopet viničarska komisija, ki jo je predlagal preko viničarske Zveze, viničar Novak Jožef napram svojemu bivšemu gospodarju g. Edi Kodolitsch-u, pri katerem je vršil viničarsko službo 40 let. Za tolikoletno službovanje pa je lansko leto pred pričami vinogradnik obljubil viničarju izplačati 1000 dinarjev. Toda obljubiti in dati — to je dvojno. Ko se je v jeseni viničar izselil, tisočaka ni dobil, češ, da si je odpeljal nekaj krme, katera pa mu je pripadala.

Opomini za izplačilo tisočaka niso nič zalegli, zato je morala zadevo prevzeti viničarska komisija, ki je po pravici razsodila v prilog viničarju vključ ugovarjanju vinogradnikovega zastopnika. Za izplačilo pa je še posebej moral terjati odvetnik, seveda proti primernemu honorarju, kateri znesek bi si pač mogel g. Kodolitsch prihraniti ali pa še viničarju poslati zraven tisočaka. Upamo, da bo ta slučaj za tega gospodarja zadnji, kakor je bil prvi, da se je njegov viničar moral poslužiti zakonite pravice.

GORNJA RADGONA

Ker je viničarju Horvat Ivanu mera šikan postala prepolna, ki jih je dobival zadnje leto od svojega gospodarja g. Kocbeka, se je predlansko leto raje izselil. Ker pa se tudi v našem okraju kršijo pogodbe in v premenjih slučajih ne izvajajo določila viničarske uredbe, je tudi ta viničar še imel zahtevati razno, kar mu je pripadalo po pogodbi in uredbi. Opomini viničarja samega kakor tudi viničarske Zveze niso pri tem gospodu nič pomagali. Morda jih ni umel brati... Čudno bi ne bilo. Je sicer ta gospod tukaj na Slovenskem rojen in skoraj vedno tukaj biva, pa baje še ne ve in ne razume našega jezika. Vsaj na viničarski komisiji, ki jo je viničar končno

Poročilo DZ o gibanju draginje

S 27. JUNIJEM 1940

Indeks cen na malo po računu Narodne banke za Ljubljano izkazuje tele številke:

	Maj 1939	Sept. 1939	April 1940	Maj 1940
Hrana	95.3	92.8	110.2	113.4
Obleka	87.1	71.4	123.2	125.1
Kurj. in razsv.	89.4	89.1	99.7	99.7
Razno	81	100.8	94.2	97.6
Skupaj	91.1	87.9	110.3	112.7

Po tem računu je porasel v Ljubljani 1. maja splošni indeks draginje napram septembru 1939 za 28.2%, hrana pa za 22.8%. Naš splošen indeks znaša za julij za rodbino tipa A 26.8, za rodbino tipa B 22%. Pri raznih indeksnih računih ne prihaja do povsem enakih rezultatov. To je v zvezi s tem, da je podražitev, kadar pridejo cene v tok, pri raznih predmetih silno različna.

Drugače se je podražil kamgarn, drugače navadno platno ali umetna svila, drugače pšenična moka, drugače meso.

Pri takih razmerah je odvisen splošni indeks v veliki meri od razmerja, v kakšnem se poedini predmeti trošijo. V mesecu juniju se je podražilo predvsem olje, ki ga na trgu tudi vse bolj primanjkuje. Meso se sicer uradno še ni podražilo, vendar se nam iz mnogih krajev poroča, da se mesarji ne držijo povsod maksimalnih cen. Za pšenico in koruzo so se uvedle z novo uredbo maksimalne cene.

Ta ukrep je vsililo silno novo dviganje cen pšenice in koruzi, ki je poskočila v tednu pred maksimaliranjem za nadaljnih 50 par in napovedalo novo občutno podražitev moke in s tem nov draginjski val.

Vse to kaže, da so razmere na žitnih tržiščih nezdrave in nenormalne.

moral zahtevati preko Zveze viničarjev v Ljutomeru, je moral biti njegov zastopnik ob enem za tolača. (Težko verjetno, da bi smel en naš Slovenec kje v Nemčiji po 20—30 letih bivanja tam, pred tamkajšnjimi oblastmi govoriti le samo slovenski?)

Tri ure trajajoča viničarska komisija ni mogla doseči sporazuma. G. Kocbek je po daljšem oklevanju privolil plačati samo 300 din, dočim je komisija razsodila din 1.020. Da je pa to vsoto viničar še dobil izplačano je moral zopet nastopiti odvetnik, ki je pod pretnjo rubeži izvel od tega gospoda celo vsoto in še sebi za stroške. Ja, tudi odvetniki morajo živeti!

Litija

Vsled pomanjkanja surovin krči svoj obrat. Marksistična organizacija je hotela, da podjetje dela, dokler ima kaj na zalogi, s polno paro, potem pa naj ustavi popolnoma. Kaj bi bilo potem z delavstvom, jih menda nič ne skrbi. — ZZD je zavzela nasprotno stališče, da naj podjetje delavstvo zaposluje v turnusih po 3 tedne. V času nezaposlenosti naj bi tovarna nezaposlenim delavcem dala manjše podpore, poleg tega pa bi delavci dobili še tudi svoje redne podpore pri Borzi dela. Tovarna je osvojila predlog ZZD, ki je v resnici mnogo bolj pameten kakor marksistično stališče. Delavstvo bo tako, čeprav skromno, vendar dalje časa preskrbljeno. Upamo, da bo do popolne izrabe surovin podjetje moglo že zopet nove nabaviti.

Mesečni vzdrževalni stroški rodbin tipa A in B po računu Delavske zbornice v Ljubljani za 1. julij 1940.

	Tip A		Podraž.
	Sept. 39	Julij 40	
Živila	523	724	38.5
Pijače	39	41	5.1
Čevlji in obleka	138	171	23.6
Kurjava in razsv.	74	90	21.5
Stanarina	160	169	—
Ostalo	88	107	21.2

Skupaj 1028 1293 26.0
Podražitev brez pijač 26.8

	Tip B		Podraž.
	Sept. 39	Julij 40	
Živila	894	1169	30.8
Pijače	248	265	6.7
Čevlji in obleka	238	315	32.4
Kurjava in razsv.	170	197	16.0
Stanarina	480	480	—
Ostalo	170	228	21.2

Skupaj 2200 2654 20.6
Podražitev brez pijač 22.5

Opomba: Po indeksnem računu g. Arturja Benka Grada je znašala podražitev napram septembru 1940:

pri hrani	41.44%
obleki in obutvi	53.97%
stanovanju	—
kurjavi in razsvetlj.	11.50%
Skupni indeks	34.26%

Konferenca Borz dela

Nekako pred 14 dnevi je bila v Ljubljani konferenca šefov uprav Borz dela v naši državi. Konferenci je prisostvoval v zastopstvu ministrstva za socialno politiko dr. Krmpotić, načelnik ministrstva za socialno politiko. Prisostvovali so tudi zastopniki borz dela iz vse države in člani centralne uprave iz Beograda. Na dnevnem redu so bila zelo važna vprašanja, predvsem reorganizacija ustanov Borz dela z razmejitvijo glede na notranjo ureditev države. Razpravljali so tudi o novem proračunu ter o razdelitvi sredstev na posamezna področja. Borze dela v Sloveniji bodo poslej samostojne.

Razglas

Tehnični park vazduhoplovstva v Mostaru rabi sledeče delavce:

- 10 mehanikov motoristov,
- 1 livarja,
- 2 strugarja,
- 1 orodjarja,
- 6 radio-monsterjev.

Pogoj je, da so naši državljani z urejeno vojno obvezo in prakso od najmanj 5 let (za radiomonsterje najmanj 2 leti).

Plača znaša din 80.— in mesečno din 40.— za vsakega otroka.

Poskusno delo traja 15 dni in kolikor bo kandidat odgovarjal se ga sprejme za stalno, ako ne odgovarja se ga odpusti z izplačilom polovične ocenjene mezde. Stroške za potovanje do Mostara in nazaj nosi kandidat sam.

Prošnje je treba nasloviti najdalje do 15. julija upravniku 7. vazduhotehničkega parka Mostar.

Rov se je zasul

Roman.

(Nadaljevanje.)

Oče Tišler je sedel s telesom nagnjen naprej, roke na kolenih, obraz med rokami in niti jokal ni več.

Jože se je dvignil prvi in dal Tišlerju roko na ramo rekoč:

»Pojdite, oče Tišler, rešeni smo.«

Tako je vsaj pozneje pripovedoval Tišler, kajti ta hip, ko je hotel oditi, se je Jože naslonil nanj, pogledal svojega očeta, ki se ni več zganil, ga zastoj poklical in se zgrudil poleg njega.

Drugi so se naslanjali drug na drugega — radi slabosti in radi veselja. Reševalci so jih podprli, da so lahko prišli iz ječe, kjer so toliko trpeli.

Ranjeni so hoteli umreti v temi, da ne bi videli svojih ran, sedaj pa so bili srečni v velikem zdravilišču, kjer so lahko oči odprli velikemu soncu in jih zaprli za blagodejno spanje.

Starega Korena so prinesli ven mrtvega. Toliko časa je delal v rovu, da je ta od njega zahteval še ostane. Njegove oči so bile zamazane, izgledale so kot dvojne grozni hvotlini. In krog njega so jokali vnučki.

Aparati so izborno delovali. Ludovik je izvedel od inženirja, da je njegov oče zdrav, da pa sta oba Kolarja med žrtvami. Ludovik je kot pokošen omahnil na klop.

Katoliški duhovnik je prišel k njemu s svojo bratovsko besedo kot poslanec miru.

»Jože je umrl, ko so odprli rov. Nič več ni pomagalo. Prsa so bila uničena. Morda ga ne boste več videli. Tri mrtve so odnesli.«

Ludovika je stresel pretresljiv jok...

»Ah, tako srečen sem bil pri misli, da sem ga rešil!«

Ludoviku se je posrečilo, da je še enkrat videl Jožeta. Če je še v njem kaj ostalo od nekdanj, je sedaj vse izgubilo. Izginilo je pri pogledu na ta obraz, na to dolgo telo, blede in hladno, na te oči, še vedno svetle kot nepremična luč; ležal je tu, kot pravkar posekano mlado drevo.

»Uhogi Jože!« je rek l duhovnik. »Skoro tako izgleda, kot da je dal svoje mlado življenje, da bi smrt prizanesla drugim in bil je uslišan.«

»Uhogi oče Kolar!« so govorile okoli stoječe žene. »Umrl je radi plina«, je rekel inženir. »Ni bil za v rov. Uhogi plačilni. Rov strašno plačuje!«

Ludvik Tišler ni rekel ničesar. »Mnogo vam moram reči: poleg Jožetovega trupla, gospod župnik«, je rekel tiho, strto.

»Jože me je dvakrat rešil.«

Jaz sem zakrivil to radi denarnice, kajti Kolarja sta brez sence. Denar je bil vrnjen. Obtožil se bom pred inženirjem; mnogo moram popraviti! Popravil bom! da, popravil bom!«

Težke, blesteče solze so mu vlažile obraz.

Govoril je:

»Ko mi je Jože rekel: Pojdi, ti imaš mater, vam rečem, da se mi je zdelo, da je v rovu svetlo.«

Da, vedno bom ihtel za njim, ki me je dvakrat rešil. Če me hočete gospod, bom stopil v vašo odločno katoliško vrsto.«

»Priatelj«, je rekel duhovnik, često spoznamo v soju mrtvaške sveče vrednost in pomen življenja. Da, često spoznamo, da je smrt bolj rodovitna od življenja. Pojdi z nami, da nadomestiš Jožeta. Njegova duša, ki je bila čista bo s teboj.«

Žene in otroci so se vračali domov. Noč, ki je mirno ležala na zemlji je zakrivala njihovo radost in bolest.

»Kolarja ne zapuščata otrok,« so zaupno govorili. »A žalostno je umreti globoko pod zemljo.«

Bolni Poljanec in mladi Tišler sta se spustila z rudniškim vodjo in dvema rudarjema v rov. Treba je bilo še enkrat pogledati vse na dnu. Saj bi lahko sveži zrak raznetil ogenj, če je kje skrit.

Oba mlada rudarja sta vsa strepetala na kraju, ki je bil za Jožeta grob.

»Katolika bova,« je rekel Ludovik. »Treba ga je nadomestiti.«

V polmraku je brlela svetilka, kot zvezda, ki se upira nevihti. Njen odsev je pokazal neke poteze na tleh. Poljanec se je sklonil in nekaj videl zapisanega v prah.

Sklonila sta se s svetilkami bliže in brala trepetajoče besede:

»Moje življenje za katolištvo.«

Ludvik se je zgrudil na kolena na kraju, kjer je Jože videl prihajati smrt. Klic je ušel iz njegovega srca:

»Da, to je bil pravi katolik!«

Oba sta jokala, jokala sta radi žalosti in zmagoslavja.

Konec.

Zavarovalno - pravni izreki sodišč delavskega zavarovanja

Sestavlja in ureja Maksimilijan Žagar.

Kratice:

zdz = zakon o zavarovanju delavcev;
Rvd = razsodba Vrhovnega sodišča v Ljubljani kot vrhovnega sodišča delavskega zavarovanja za ozemlje Slovenije;

OR = razsodba sodišča delavskega zavarovanja v Ljubljani;

SN = »Službene novine« kraljevine Jugoslavije;

fin. z. = finančni zakon.

K § 3. zzd.

4. »V razmerju med očetom in hčerjo se plačilnost dela ne domneva. Če tedaj med očetom in hčerjo ni predhodnega izrecnega dogovora o plačilnosti dela, je smatrati, da hči pomaga pri delu brezplačno in najemno delovno razmerje zato ne obstoja. (Primer: Hči, ki pomaga očetu-delavcu pri akordnem gozdnem delu brez vednosti delodajalca in ki se tudi oče z njo predhodno ni ničesar dogovoril glede njene udeležbe na zaslužku ne v lastnem imenu, ne po pooblastilu delodajalca, ni zavezana zavarovanju. Pri takem dejanskem položaju in ker se v razmerju med očetom in hčerjo plačilnost dela ne domneva, nima namreč hči nobenega zahtevka za opravljeno delo, ne proti delodajalcu, ne proti očetu-akordantu. V delovnem razmerju je v tem primeru le oče, ne pa tudi hči.« (Rvd 61-1940 od 19. II. 1940.)

K § 47. zzd

5. »Zagovor člana, da ni zahteval zdravniškega nadpregleda in vobče dalj časa ni ukrenil ničesar v svrhu dosege nadaljnje hranarine, ker da je čakal na izstavitev odloka OUZD o izločitvi iz staleža bolnikov, oziroma o odklonitvi hranarine, in da ni bil poučen od uradnega zdravnika o svoji pravici, da sme zahtevati nadpregled, je brezpredmeten. Odloka OUZD o izločitvi iz staleža bolnikov ni treba, čim je uradni zdravnik članu ustno povedal, naj gre spet na delo in da ne bo več dobival hranarine, oziroma če član odloka od urada ni izrecno zahteval. Prav tako nima uradni zdravnik povoda poučevati člana o nadpregledu, čim se je član z njegovimi razlogi strinjal in ni ugovarjal, da se čuti še delanezmožnega.« (Rvd 65-1940 od 19. II. 1940.)

Zaščita pred letalskimi napadi

V prvi vrsti moramo ohraniti mirno kri!
V poslopljih.

Proč od oken in vrat, ker radovednost je pogubna! Izključimo električno razsvetljavo in plinski vod. Če je v stavbi glavni dovod plina (navadno v kleti), zadostuje, da hišni nadzornik zapre ta vod. Po možnosti pogasimo ogenj v pečeh in ognjiščih. Vodovoda ne izključimo! Okna pustimo kakor so, bodisi odprta ali zaprta. Za seboj zapirajmo vrata ter odidimo takoj v hišno zaklonišče. Kdor ima plinsko masčko, naj jo vzame s seboj. V stanovanju ostanejo eventualno samo hudo bolni in njih strežnik, ako bolnik v zaklonišču ne bi vzdržal. Glavni dohod v stavbo mora biti v mestih trajno odklenjen, kda se lahko začejejo vanjo oni, ki bi jih letalski napad presenetil na ulici.

V zaklonišču.

1. V zaklonišču je kajenje prepovedano, ravno tako raba svetilk z odprtim plamenom, (petrolejke, sveče itd.), ker se mora štediti s kisikom.

2. Nepotrebnih predmetov ne jemljimo v zaklonišče. Pač pa naj ima vsaka družina dragocenosti, kot zlatino, denar in važne listine spravljene v posebnem kovčegu, ki ga v primeru potrebe lahko vzame s seboj v zaklonišče.

3. V zaklonišču se moramo pokoravati navodilom nadzornika zaklonišča ali namestnika.

Na prostem.

1. Ko zaslišimo znak grozeče nevarnosti in smo na prostem, odidimo mirno v najbližje javno zaklonišče. Če ga ne moremo dojeti, poiščimo zavetje v najbližjem posloplju (v kleti, veži).

2. Če smo na odprtem prostoru in daleč od stavb, poiščimo po potrebi takoj primerno kritje bodisi v jarku, jami itd. V najslabšem primeru se vlezimo na tla, da se na ta način obvarujemo pred drobeci bomb.

3. Ako pridemo slučajno v zastrupljeno ozračje in nimamo pri sebi plinske maske, vzemimo kot zasilno nadomestilo robček, ki ga namočimo v kako tekočino (vodo), oziroma ki smo vanj zavili vlažno zemljo ali zmečkano svežo travo. Tak robček tiščimo na nos in usta. Korakajmo počasi v stran od vetra ali proti vetru oziroma na višje ležeče kraje, da pridemo tako hitreje na čisti zrak.

4. Vozila z vprežno živino se morajo takoj odstraniti iz glavnih prometnih cest

5. »Če član sam zahteva zdravniški nadpregled ali pregled po zdravniški komisiji, pa je pri tem pregledu spoznan delazmožnim, mu povračilo potnih stroškov k pregledu in nazaj ne pritiče.« (OR 191-1939 od 16. I. 1940.)

K § 58. zzd

1. »Za bivšega člana, ki je izčrpal bolezenske podpore (26 ali 52 tednov), se plača pogrebna iz zavarovanja za bolezen, če je nastopila smrt kot posledica bolezni, za katero je dobival bolezensko podporo in če je nastopila v 2 letih od tedaj, ko je ta podpora prenehala. Samomor zaradi neozdravljive bolezni, za katero je izčrpal podpore, pa ni posledica bolezni in se zato pogrebina iz naslova bolezenskega zavarovanja v takem primeru ne plača.« (OR 105-1940 od 26. III. 1940.)

K § 84. zzd

1. »Ni poslovna nezgoda, če se delavec ponesreči v svojem prostem času, ko se prostovoljno, brez zveze z delom in interesom obrata zadržuje v tovarniških objektih. (Primer: Ni poslovna nezgoda smrt delavca, ki se je zastrupil s plinom v svojem prostem času pri prenočevanju v sobi, katero mu je tovarna odkazala za stanovanje le na njegovo prošnjo in samo, da bi mu ne bilo treba hoditi daleč domov.)« (Rvd 67-1940 od 19. II. 1940.)

2. »Zakon ne priznava za nezgodni slučaj nepovoljnega delovanja delovnih prilik na zdravje delavca, v kolikor ni to delovanje nastopilo hipoma in neposredno. (Primer: Smrt zaradi pljučnice, ki se je postopoma razvijala iz prehlada pri težkem delu na odprtem prostoru ob neugodnih vremenskih prilikah, ni posledica kakke nezgode. Zato ne daje pravice do nezgodne rente.)« (Rvd 100-1940 od 10. IV. 1940.)

3. »Odškodnina za nezgode pritiče članu tudi, če ga zadene nezgoda na poti od stanovanja do delovnih prostorov in nazaj, kolikor član te poti ni prekinil v lastnem interesu ali iz razlogov, ki niso v zvezi z delovnim razmerjem. — Mnenje, da odškodnina ne gre, čim je član tudi le za kratek hip prekinil pot (n. pr. s tem, da je krenil s svoje navadne poti proti domu po

v stranske ulice ali ceste. Živino izprezimo in na kratko privežimo, v skrajnem primeru tudi na vozilo, ki smo ga prej zavrli. Privezanje živine ob hidrante in pri studencih je prepovedano!

5. Motorna vozila se morajo ustaviti na krajih, kjer ne bodo ovirala prometa rešilnih in gasilskih voz, in sicer ob robu desnega cestišča v smeri vožnje. Ustaviti jih je treba najmanj 10 do 20 m daleč od hidrantov, studencev, cestnih križišč in mostov.

6. Prepovedano je, postaviti kakršnakoli vozila pred vhomom v javna zaklonišča, bolnice, rešilne postaje, na tračnih cestne železnice, prometnih otokih, mostovih, na cestnih ovinkih ter v ozkih in nepreglednih ulicah.

7. Vozila cestne železnice je treba ustaviti v najmanjši medsebojni razdalji 10 m, in to tako, da ostanejo cestna križišča prosta.

8. Vozniki, spremljevalci in potniki vozil naj poiščejo najbližje javno zaklonišče, ali če tega ne dosežejo, kako drugo zavetje.

D. Ravnanje po napadu.

1. Zaklonišče zapustimo šele, ko je bil dan znak, da je nevarnost minula in ko je to odredil nadzornik zaklonišča ali njegov namestnik. Nato zaklonišče očistimo, uredimo in prezračimo.

2. Za primer ugotovitve bojnih plinov in strupov ali če obstoji sum, da je bil napad izvršen z njimi (to razodeva nenavaden vonj ali draženje sluznic oči, nosu, grla), je treba to takoj javiti blokovnemu vodji oziroma rajonskemu (krajnemu) vodstvu protiletalske zaščite.

3. Na ulici pazimo na poškodovane žice električne napeljave, da ne pridemo v stik z električnim tokom, dalje na razpokano zidovje (nevarnost rušenja).

4. Bombe, ki se ni razpočila, se ne dotikajmo, pač pa obvestimo o najdbi blokovnega vodjo oziroma rajonsko (krajno) vodstvo protiletalske zaščite.

5. Prostorov, ki so bili ob napadu prizadeti, se izogibajmo zaradi morebitne nevarnosti pred bojnimi strupi in plini in da ne motimo reševalne akcije.

6. Letake, ki bi jih trosil sovražnik iz letal, je treba pobrati in takoj oddati oblastvom.

Kraljevska banska uprava drav. banovine.
V Ljubljani dne 31. maja 1940.

Ban:

Dr. Natlačen s. r.

drugih ulicah v cerkev in se šele potem vrnil na svojo navadno pot proti domu, kjer se je potlej ponesrečil, ni pravilno. V zakonu utemeljeno je marveč stališče, da preneha zaščita člana za slučaj nezgode na potu šele takrat, če se mora po okolnostih posameznega primera smatrati, da je bil prvotni glavni namen poti, na primer priti domov, opuščen in zamenjan z drugim glavnim namenom; tako, da se ima smatrati pot domov za definitivno prekinjeno, in sicer v tem smislu, da se o nadaljnji poti ne more več reči, da je pot z dela domov (marveč n. pr. iz cerkve ali gostilne domov). Če stopi kdo na poti z dela domov za kratek čas v cerkev, na pošto, na kratko okrepčilo v gostilno ali po drugem kratkotrajnem opravku in potem brez nepotrebnega zadrževanja nadaljuje pot, je še vedno na poti z dela, ko stopi zopet na smer, ki ga vodi proti domu. Takšna razmeroma kratkotrajna prekinitvev poti ima le to posledico, da delavec ni zavarovan za nezgodo, ki ga doleti v času in na kraju prekinitve in na stranski poti, ki jo je opravil v svrhu opravka, ki je povzročil prekinitvev. Zavarovan pa je zopet, ko stopi na svojo navadno pot in jo nadaljuje.« (Rvd 82-1940 od 19. II. 1940.)

K § 90. zzd

1. »Če je na posledicah poslovne nezgode umrl član svoje v § 90. zzd našete svojce (starše, deda in babico, vnučad, brate in sestre) podpiral le v toliko, da

njegove podpore (po konkretnem primeru in prilikah) niso bile glavni, oziroma pretežni del njihovih eksistenčnih dohodkov, potem ti svoji nimajo pravice do nezgodne rente, pa četudi je bilo to podpiranje njihova edina podpora ali njihov edini denarni vir. Takšno podpiranje namreč še vedno ni vzdrževanje, ampak slej ko prej le podpora.« (Rvd 59-1940 od 20. III. 1940.)

K § 172. zzd

1. »Vrhovno sodišče v Ljubljani je od 1. XI. 1939 dalje pristojno, da sodi tudi kot vrhovno sodišče delavskega zavarovanja za ozemlje Slovenije; kot tako je pristojno soditi tudi od 1. IV. 1940 dalje. (S predpisom §§ 20. in 21. Uredbe o poslih pravosodstva od 5. X. 1939, SN št. 227-79 je bil bil oddelek B Stola sedmorice v Zagrebu, ki je do 31. X. 1939 sodil tudi kot VSDZ za ozemlje Slovenije, po izločitvi ozemlja apelacijskega sodišča Split premeščen s 1. XI. 1939 iz Zagreba v Ljubljano, kjer je dobil naziv 'Vrhovno sodišče v Ljubljani'. V smislu §§ 20. in 21. te uredbe, izdane v okviru 'Uredbe o banovini Hrvatski', objavljene v SN št. 194-A LXVII od 29. VIII. 1939, je v kompetenco 'Vrhovnega sodišča v Ljubljani' prešlo tudi vrhovno delavsko zavarovalno sodstvo za ozemlje Slovenije. — Tolmačenje citiranih uredb v zvezi s § 109., odst. 3., fin. z. 1939-1940 in povodom § 80. Uredbe o budžetskih dvanajestih za april—julij 1940.)« (ZOR 320-1939 Vrhovnega sodišča v Ljubljani od 7. XII. 1939 in Rvd 97-1940 od 10. IV. 1940.)

Delovni spori na Hrvatskem

Hrvatski ban je izdal novo naredbo o reševanju delovnih sporov. Radi važnosti prinašamo bistvene točke iz te naredbe.

Delavci in delodajalci se morajo v slučaju spora držati zakonite poti. Ta predvidevajo:

a.) neposredni razgovori med prizadetima strankama.

b.) posredovanje delodajalskih in delojemalskih zbornic.

c.) poravnavo pred upravnim oblastvom prve stopnje in

d.) postopek pred novoustanovljenim Delovnim sodiščem.

Ako neposredni razgovori med strankama ne prinesejo sporazuma, se na zahtevo ene izmed strank mora pričeti s posredovanjem v roku 7 dni. V slučaju prve neuspele poravnave se mora druga sklicati zopet v roku 7 dni. V slučaju spora-

zuma se napravi zapisnik, ki obe stranki veže na sporazum za dobo 6 mesecev.

Če do sporazuma ne pride, odločujejo delavci, ali se delo nadaljuje ali ne in sicer s tajnim glasovanjem pod nadzorstvom službenega organa.

Obustavitev dela s strani delodajalca more slediti samo takrat, če po brezuspešnih posredovanjih oblasti za sporazum, delavci s svojim zadržanjem onemogočujejo v obratu normalen potek poslovanja. Prepovedana pa je delavcem vsaka zasedba in obsedba podjetij. Prepovedani so tudi vsi generalni štrajki, bodisi v poedinih krajih, mestih ali celi banovini.

Če se stranki sporazumeta, da reši spor Delovno sodišče, potem to razpravlja o vseh vprašanih delovnih odnosov.

Delovna sodišča se osnujejo v mestih z okrožnimi sodišči. Odločbe Delovnega sodišča so končno veljavne, proti njim ni pritožbe.

Zemljo tistemu, ki jo obdeluje

Ena osnovnih zahtev viničarskega stanu je, da naj na naši slovenski zemlji, prepojeni z našim znojem, gospodarji naš človek, ne pa da težačimo tujcu. Isto zahtevo je postavil tudi slovenski kmet v programu svoje stanovske organizacije Kmečke zveze, na občnem zboru v Celju, dne 25. febr. t. l. Tudi slovenski kmet životari na svoji zemlji v stisnjenih razmerah, dočim je velika površina slovenske zemlje, predvsem v vinorodnih obmejnih krajih, v rokah nekmetov in nasprotnikov naše narodne ideologije.

Da je naša trditev resnična, nam kaže naslednja slika: V tako imenovanih Jeruzalemskih gorinah (t. j. okoliš 26 katasterskih občin) je 69,51% vinorodne zemlje v rokah meščanstva, od teh pa je 17,13% lastnikov inozemcev, ki imajo v teh krajih v svoji posesti skupaj 233,5 ha vinogradov in to v najlepših legah. Ista neugodna in žalostna slika je v ostalih krajih Slovenskih in Haložkih gorih.

Nehote nam vstaja vprašanje, kako je prišlo do tega, da večina prebivalstva teh krajev nima lastne zemlje, ali pa, da je posejude le v skromnih ostankih. Vzrokov je več. Eden glavnih pa je, da slovenski kmet ob času obnove vinogradov, uničenih po trtni uši, ni imel lastnih sredstev za obnovo. Tako je prišel v odvisnost raznih takratnih denarnih zavodov, ki niso bili prijatelji narodnosti našega kmeta. S tem je prišel v odvisnost in propadel. Cele komplekse slovenske zemlje so pokupili razni premožni meščani, ali so pa ostali last teh denarnih zavodov ter so še danes last raznih »šparkas«.

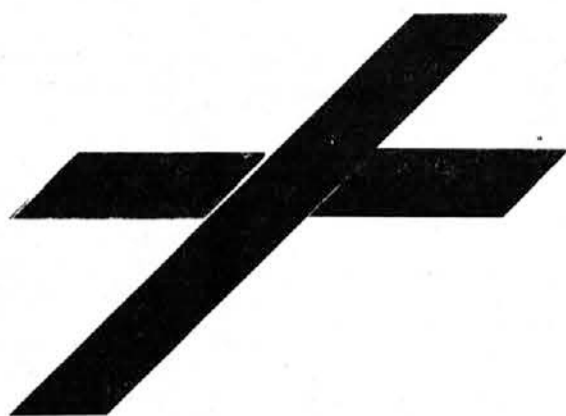
Zopet drugod imamo velikanska posestva kot ostanke nekdanjih fevdov in raznih ustanov, ki v veliki večini niso narodno naše. Tako imamo n. pr. v katasterski občini Slamnjak pri Ljutomeru domačih lastnikov vinogradov le 5%, vse drugo je v rokah meščanstva, raznih grofov in ustanov ter je v tej občini 68,33% ljudi brez vsake zemlje, ki kot viničarji, ob skrajno neugodnih razmerah, garažo tej

tujerodni gospodi. V takih krajih je tudi za kmeta, ki poseduje nekaj lastne zemlje, zelo težko stališče. Ta zemljišča obdeluje po večini sam, ker nima, s čim plačati delavca. Če ga tudi plača, je ta plača malenkostna, kakor je malenkosten dohodek njegovega posestva. Hlapci in dekle na teh kmečkih posestvih so sramotno nizko plačani (od 25—80 din mesečno), pa še mnogokrat te vsote ne more kmet plačati, ker nima denarja.

Ali je potem čudno, ako kmet tudi svojega viničarja slabo plača? Ni kriv on, kriva je neenaka razdelitev zemlje, tako da ima najbolj donosno zemljo v rokah tujec, domačin pa le to, kar je v kruti borbi za obstanek za svoj življenjski prostor ohranil, prevelika bremena, ki se nalagajo kmečkemu stanu itd. Zato je bil in bo še vedno resničen priški pregovor, ki pravi: »Gospod guli kmeta, kmet siromaka, siromak pa krompir, če ga ima.« Da take razmere v naših krajih tudi v narodnostnem oziru niso rožnate, je samo ob sebi razumljivo.

Agrarno vprašanje slovenskega kmeta je pa tudi važno socialno vprašanje za naše poljedelsko delavstvo in viničarje, kakor za kmečke posle v teh krajih. Kjer nič ni, tudi smrt nima kaj vzeti. Ako bo še nadalje v naših krajih prevladoval tujec in ne kmet, tako dolgo ne bo rešeno tudi socialno vprašanje teh delovnih slojev, tako dolgo bo kmet še vedno slab plačnik svojih delavcev, tako dolgo bo tukaj mržnja kmeta do delavca ali obratno, izkoriščanje in zapostavljanje. Tako dolgo pa bodo tukaj imeli sijajno žetev razni laži-sociologi za svojo komunistično propagando, tako dolgo tudi to ljudstvo ne bo narodno zavedno.

Rešiti vprašanje kmeta se pravi rešiti tudi problem poljedelskega delavstva. Zato, kmetje, poljedelski delavci in viničarji, koncentrirajmo svoje sile v eno samo falango, v en klic in eno zahtevo: Zemlja slovenska naj bo last tistega, ki jo obdeluje in z ljubeznijo neguje, ne pa, da težačimo tujcu, ki nas izmzgava!

V globoki žalosti sporočamo, da je nepričakovano zadet od kapi umrl prokurist naše družbe, gospod

inženjer

Anton Tempel

odlikovan z redom sv. Save III. stopnje.

Njegovo požrtvovalnosti polno, zvesto izpolnjevanje dolžnosti, njegova neumorna delavnost in njegov veder značaj naj nam bodo trajno svetel vzor.

Pokojnika, ki je pripomogel v veliki meri k razvoju našega podjetja, bomo ohranili v trajnem in častnem spominu!

Maribor, dne 8. julija 1940.

*Upravni svet in nadzorniki
Splošne stavbene družbe v Mariboru*